

Nieuws van het beschermingsfront

Piet Spoorenberg

Naardermeer, 7 mei 2016 | Bertus van den Brink

In ons werkgebied bevinden zich maar liefst drie zogeheten Natura 2000-gebieden: (1) Oostelijke Vechtplassen, (2) Naardermeer en (3) Eemmeer & Gooimeer Zuidoever. Als Vogelwerkgroep zijn we hier nog weinig op aangehaakt. Vogelbescherming Nederland heeft per Natura 2000-gebied wel een netwerk van vrijwilligers: De zogeheten ‘wetlandwachten’. Zij fungeren als de ogen en oren voor Vogelbescherming in deze gebieden. In onze vogelwerkgroep hebben we nu twee van die wetlandwachten: sinds kort Urs Keller voor het Eemmeer en sinds lange tijd Piet Spoorenberg voor de Vechtplassen. Voor het Naardermeer is er een vacature.

Ben je betrokken bij deze gebieden en wil je meedenken en meedoen, dan kan je Urs en Piet hiervoor benaderen. Wij denken erover om komend najaar een avond te organiseren om de VWG-leden hierover bij te praten.

162 gebieden

Nederland kent 162 Natura 2000-gebieden. Natura 2000 is een Europees ecologisch netwerk van natuurgebieden waarmee de meest bijzondere en waardevolle natuur van Europa wordt beschermd. Elk Natura 2000-gebied wordt aangewezen door het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur: LNVN zoals ze zichzelf nu noemen. Dit aanwijzingsbesluit bepaalt voor welke soorten en habitats het gebied wordt aangewezen, welke instandhoudingsdoelen er moeten worden gerealiseerd (behoud, herstel, uitbreiding) en de exacte begrenzing van het gebied. Alle informatie over de Natura 2000-gebieden kun je vinden op www.natura2000.nl.

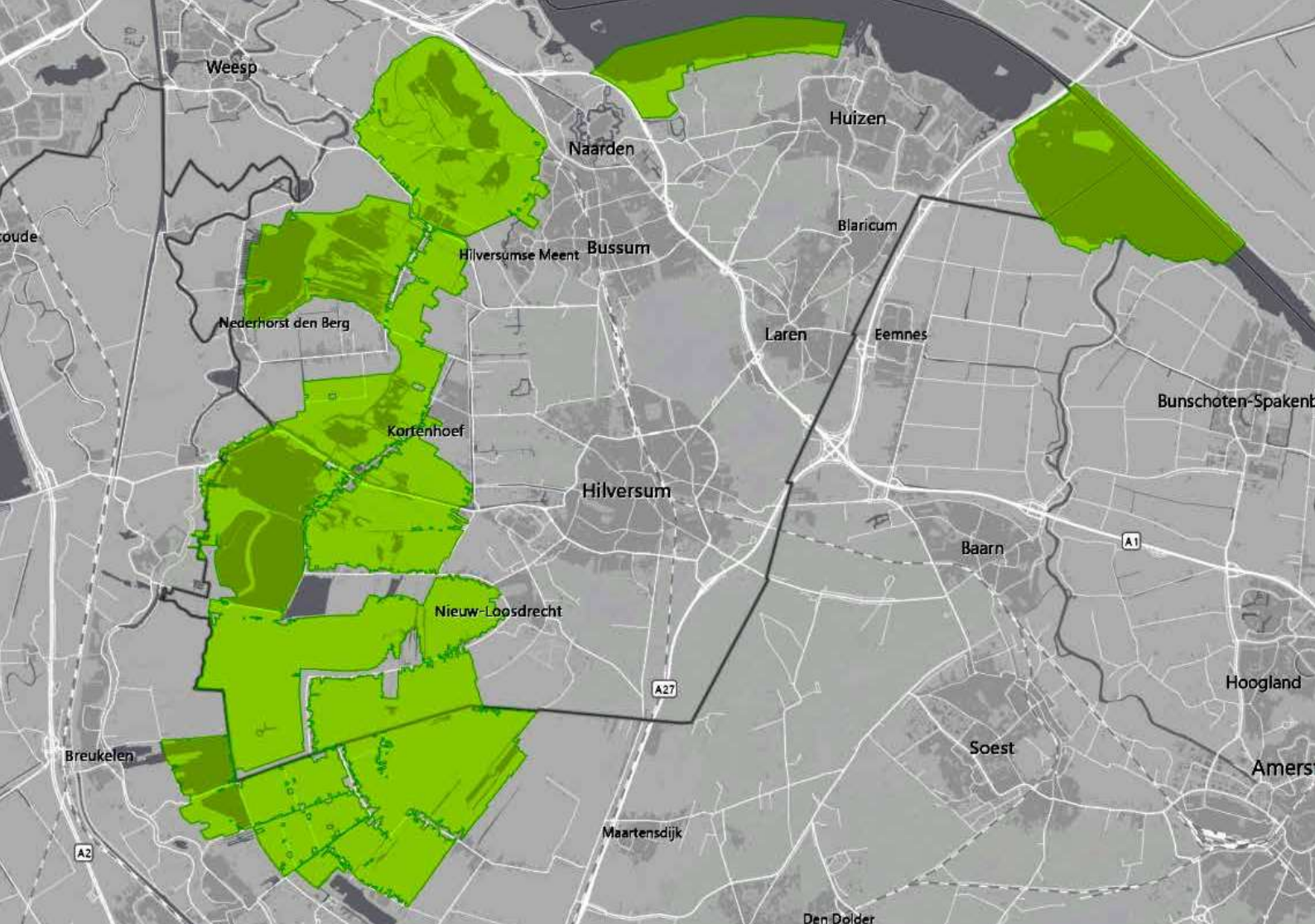
Beheerplan

Voor elk Natura 2000-gebied moet een beheerplan worden opgesteld, waarin maatregelen zijn opgenomen om de instandhoudingsdoelstellingen te

bereiken. Beheerplannen worden in de meeste gevallen vastgesteld door de Provincie.

Dit betekent niet dat er in zo’n gebied ‘niets meer mogelijk is’, zoals vaak door ‘tegenstanders’ wordt geroepen. Een bestuursorgaan mag voor een plan echter alleen een vergunning verlenen als significante effecten op de natuur met zekerheid zijn uitgesloten. Daarom is het vereist een onderzoek uit te voeren dat de gevolgen van het plan of project voor het Natura 2000-gebied in detail in kaart brengt. Daarbij wordt tot nu toe alleen getoetst aan de instandhoudingsdoelstellingen uit het aanwijzingsbesluit. En hier komt de aap uit de mouw.

In en om een Natura 2000-gebied kan iedereen een plan of project bedenken en indienen. Steeds zal dan beoordeling moeten plaatsvinden over de kans op zogeheten significante effecten. Maar een reeks van afzonderlijke activiteiten met elk geen vastgesteld significant effect kan gezamenlijk natuurlijk wel schadelijk zijn. Dus ook in Natura

Natura 2000-gebieden in het werkgebied van onze Vogelwerkgroep. Bron: website provincie Noord-Holland

2000-gebieden is waakzaamheid voor de belangen van de natuur en de vogels noodzakelijk.

Hieronder zal ik wat ingaan op twee onderwerpen die nu spelen in respectievelijk de Oostelijke Vechtplassen en het Naardermeer. Elders in deze Korhaan vertelt Urs Keller wat meer over de recente ontwikkelingen en plannen in het Eemmeer.

Oostelijke Vechtplassen

De natuur in de Oostelijke Vechtplassen heeft naast recreatieve druk veel te lijden onder verdroging en versnippering. Daarom heeft de provincie Noord-Holland in maart 2026 besloten om concrete stappen te zetten voor het afronden van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) in de Oostelijke Vechtplassen. Binnen dit gebied moet nog ongeveer 550 hectare nieuwe natuur worden gerealiseerd. Een deel van deze gronden heeft nu een agrarische functie. De Provincie gaat deze planologisch vastleggen als natuurgrond. Het geldt om deze gronden

te verwerven is gereserveerd. Dus start de provincie de komende periode de gesprekken met grondeigenaren in dit gebied. In eerste instantie in de deelgebieden Het Hol, Kortenhoef-Oost, Weersloot en de Ster van Loosdrecht. Voor de gebieden Ankeveen, Kortenhoef-West en de Vuntus verwacht de Provincie vanaf 2029 deze gesprekken te starten. Meer hierover valt te lezen op de website van de provincie Noord-Holland.

Beheerplan Naardermeer

Een beheerplan beschrijft wat er moet gebeuren om de Natura 2000-doelen (uit het aanwijzingsbesluit) te realiseren. Zo'n beheerplan moet elke zes jaar worden geactualiseerd. Voor het Naardermeer vindt sinds de aanwijzing in 2013 momenteel de tweede herziening plaats. Dit vernieuwde beheerplan geldt voor de periode 2026-2032. Voorafgaand aan het opstellen van een beheerplan is een evaluatie van de voorgaande periode uitgevoerd. Uit deze evaluatie van het Naardermeer komt een somber beeld naar voren.

De arealen en de kwaliteit van natuurwaarden op diverse locaties zijn afgenomen.

Nieuwe verlandingsreeksen komen niet op gang en bestaande vegetaties worden steeds ouder. De kwaliteit neemt hierdoor af. De waterplantenvegetaties zijn zelfs zeer sterk afgenomen. De voornaamste knelpunten zijn (1) hydrologisch systeem (waterkwaliteit, waterkwantiteit), (2) overmaat van stikstofdepositie, (3) invasieve soorten, (4) onvoldoende areaal en versnippering van habitattypen en leefgebieden en (5) ganzenvraat.

Het (concept) beheerplan betreft een breed scala aan habitattypen en dieren- en plantsoorten die hierin voorkomen. Er is een aantal vogelsoorten waar het Naardermeer ook specifiek voor is aangewezen: de zogenaamde vogelrichtlijnsoorten. Deze worden onderverdeeld in de categorieën broedvogels en niet-broedvogels. Voor broedvogels bestaan er concrete aantallen broedparen als doelstelling voor het gebied. Hiervan wordt getoetst

of er ook daadwerkelijk kwaliteit van het leefgebied is voor deze aantallen en of de aantallen ook daadwerkelijk gerealiseerd zijn.

Broedvogels

Voor de Grote Karekiet in het Naardermeer worden de doelen voor omvang en kwaliteit leefgebied en minimaal tien broedparen niet gehaald. De Grote Karekiet is sinds 2007 verdwenen uit het Naardermeer. Vooral de afname van het waterriet is hier een belangrijke oorzaak van. Extra beheermaatregelen moeten worden genomen om de doelstellingen te behalen met betrekking tot peilbeheer, waterkwaliteit, verbossing en ganzenvraat (zowel plaatsen en onderhouden van rasters als populatiebeheer). Voor de Zwarte Stern in het Naardermeer worden de doelen voor omvang en kwaliteit leefgebied en minimaal 35 broedparen niet gehaald. Als broedvogel is de Zwarte Stern sinds 2016 al niet meer aanwezig in het Naardermeer. De slechte waterkwaliteit en het ontbreken van watervegetatie zijn waarschijnlijk de oorzaken. Voor de Aalscholver is de omvang van het leefgebied er wel, maar de kwaliteit is onvoldoende. Het doel van 1.800 broedparen is niet gehaald (gemiddeld zijn er 465 broedparen). Deze negatieve trend is van de afgelopen decennia en de doelstellingen worden sinds 2001 niet meer gehaald. Vooral de troebelheid van foerageergebieden buiten het Naardermeer en de afstand tot deze

gebieden spelen hierin een negatieve rol. Voor de Purperreiger worden zowel omvang als kwaliteit voor het leefgebied als onvoldoende beoordeeld. Maar een draagkracht voor zestig broedparen is wel gehaald (gemiddeld honderd broedparen). De achteruitgang van goed ontwikkelde rietzones door ganzenvraat wordt hiervan als belangrijkste oorzaak gezien.

Voor de Snor ziet het er rooskleuriger uit. Zowel omvang als kwaliteit van het leefgebied zijn voor deze soort op orde. Met een aantal van circa zeventig broedparen wordt de doelstelling van minimaal dertig broedparen ruim gehaald.

Voor de overwinterende niet-broedvogels Kolgans en Grauwe Gans is alles in orde. Zowel de omvang als de kwaliteit van leefgebied met de functie als slaap- en rustplaats worden gehaald.

Knelpunten

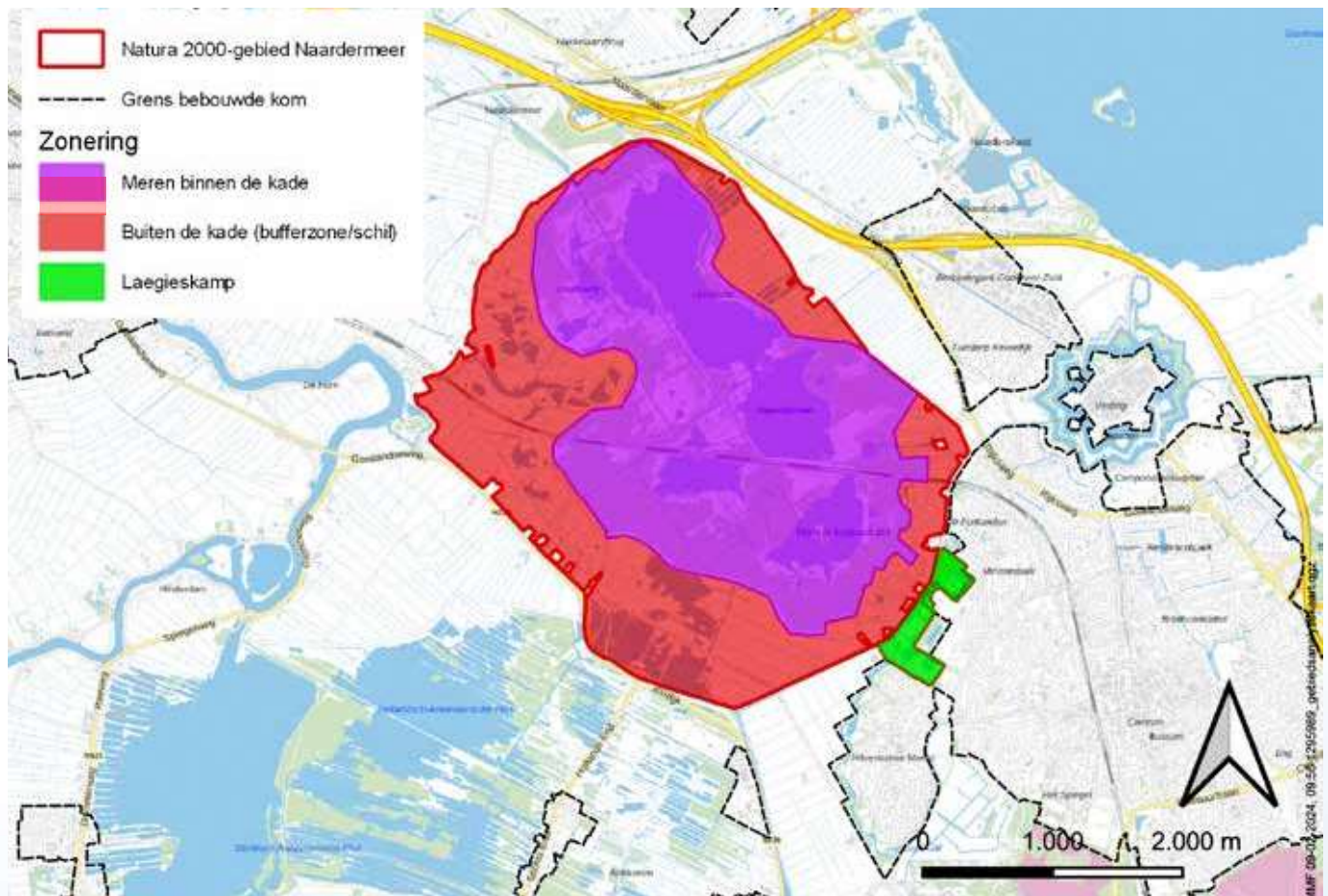
In het beheerplan worden de verschillende knelpunten en bijbehorende maatregelen beschreven die tot herstel van de natuur moeten leiden. In grote lijnen gaat het om de volgende knelpunten:

- Overmaat van stikstofdepositie uit de lucht
- Ontbreken verlandingsreeksen
- Hydrologisch systeem
- Gebrek aan verbindingen en onvoldoende areaal
- Invasieve soorten
- (Ganzen)vraat
- Klimaatverandering

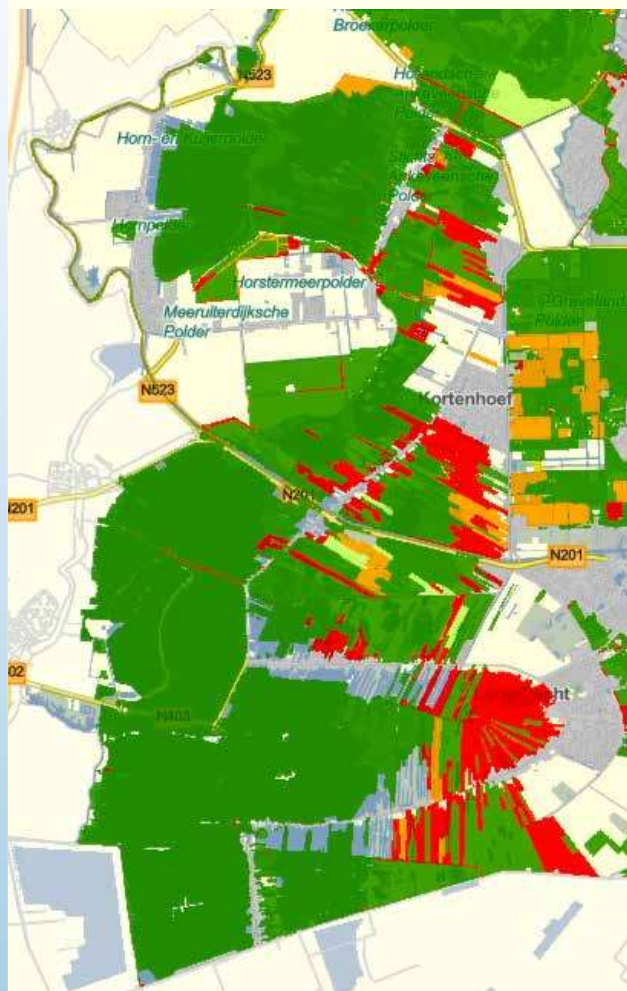
Het voert te ver hier nu dieper op in te gaan. Maar het geeft aan welke uitdagingen er zijn om onze natuur in het Naardermeer en breder in Nederland te behouden en te beschermen. Het enkel inkaderen van natuurgebieden is onvoldoende. Vooral externe invloeden zoals luchtvervuiling (stikstof, bestrijdingsmiddelen), kwantiteit en kwaliteit van oppervlakte en grondwater spelen een grote rol in natuurgebieden als het Naardermeer. Daarnaast vormen ook invasieve exoten in een aantal gevallen een forse bedreiging voor de bestaande natuur. Uitzonderlijk is overigens dat recreatieve druk in het Naardermeer nagenoeg geen rol speelt. Zonder aandacht voor de milieu- en natuurkwaliteit van de leefomgeving buiten de natuurgebieden, inmiddels ook bekend als Basis Kwaliteit Natuur, lijkt het in de natuurgebieden soms veel op dweilen met de kraan open. Dit is een reden te meer voor ons als vogelwerkgroep om aandacht te houden voor de natuur en vogels buiten de natuurgebieden. Want de vogels in onze directe omgeving vormen ook een goede indicatie over hoe het daar met de leefomstandigheden voor planten en dieren is gesteld. En alleen met een gezonde omgeving kunnen we onszelf en de vogels in onze nabijheid en in natuurgebieden een gezonde toekomst geven.

Naardermeer, 17 april 2015 | Bertus van den Brink

Landschapsecologische deelgebieden van het Naardermeer. Bron: website provincie Noord-Holland

Voortgangkaart Natuurnetwerk Nederland (NNN) voor de Oostelijke Vechtplassen. Bron: website provincie Noord-Holland

- NNN is gerealiseerd
- NNN-grond is beschikbaar, maar nog niet ingericht
- NNN-grond aangewezen, maar nog niet beschikbaar

Naardermeer, 23 april 2023 | Rob Prinzen

Bron:

Website van de provincie Noord-Holland: https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Landelijk_gebied/Projecten/Oostelijke_Vechtplassen